

مجموعه طرح‌ها، آیین‌نامه‌ها و
دستورالعمل‌های آموزشی

دوره دوم
دروس خارج و دروس عالی
حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش حوزه‌های علمیه
مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی

خردادماه ۱۴۰۵

شناسنامه

عنوان کتاب: دوره دوم دروس خارج و دروس عالی

تدوین و تنظیم: مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی (معاونت آموزش حوزه‌های علمیه)
سرشناسنامه:

عنوان:

مشخصات ظاهری:

شابک:

موضوع:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابخانه ملی:

نام کتاب : دوره دوم دروس خارج و دروس عالی

تدوین و تنظیم: مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی (معاونت آموزش حوزه‌های علمیه)

نشر :

تیراژ :

ویراستار :

قطع :

چاپ :

شابک :

قیمت :

محتوای این کتاب بر اساس مصوبات شورای عالی و همچنین دستورالعمل‌های ابلاغی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تدوین و تنظیم شده است.

فهرست

- پیش‌گفتار ۱
- طرح ثبت دروس خارج فقه و اصول طلاب ۱۰
- متن مصوبه شورای عالی ۱۰
- دستورالعمل شرکت طلاب در دوره دوم دروس خارج و دروس عالی ۱۴
- شرایط ثبت‌نام و پذیرش ۱۹
- مدت، ساختار دوره و شرایط تدریس ۲۱
- شرکت در مصاحبه علمی ۲۳
- فعالیت پژوهشی و مقاله علمی ۲۴
- امتیازات و حمایت‌ها ۲۵

پیش‌گفتار

نظام آموزشی حوزه‌های علمیه، به‌عنوان مهم‌ترین نهاد تربیت و تأمین نیروی انسانی متخصص دینی، همواره در طول تاریخ با دو بال «ثبات و اصالت» از یک سو و «تحول و پویایی» از سوی دیگر، به حیات علمی خود ادامه داده است. معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، با درک عمیق از این ضرورت تاریخی و با عنایت به مجموعه منویات رهبر معظم انقلاب مدظله‌العالی و مراجع عظام تقلید دامت‌یک‌لهم برنامه ریزی نظام آموزشی حوزه را با توجه به پاسخگویی به نیازهای روز جامعه، به عنوان خط‌مشی و راهبرد خود قرار داده و نسبت به طراحی و اجرای طرح‌های تحولی و بنیادین، در سطحی جامع و گسترده اقدام نموده است.

این مجموعه از طرح‌ها، با هدف احیای سنت‌های اصیل حوزوی در کنار بهره‌گیری از روش‌های نوین آموزشی، درصدد است تا ضمن حفظ عمق و اتقان علمی، انعطاف و کارآمدی لازم را برای تربیت فقیهان و متخصصانی توانمند در مواجهه با مسائل نوپدید و معاصر فراهم آورد.

«مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه علمی» یکی از مدیریت‌های معاونت آموزش حوزه‌های علمیه می‌باشد که به عنوان بازوی فکری و اجرایی معاونت آموزش، مأموریت دارد تا با انجام «مطالعات بنیادین»، «مطالعات تطبیقی»، «وضعیت‌سنجی دقیق»، به «تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی»، «طراحی، ارزیابی و تدوین برنامه‌های درسی سطوح مختلف عمومی و تخصصی، منابع آموزشی و تصویب‌خواهی آن‌ها»، پرداخته و بستر لازم را برای ارتقای کیفی و کمی آموزش حوزه‌های علمیه ایجاد نماید.

2

دوره دوم
درس خارج

ارتقای مستمر سطح علمی و پژوهشی طلاب پس از فراغت از سطح چهار حوزه‌های علمیه، همواره به عنوان یکی از اولویت‌های راهبردی نظام آموزشی حوزه مطرح بوده است. در این راستا، «دوره دوم دروس خارج» به عنوان مرحله‌ای تکمیلی و پیشرفته پس از چهار سال اول این دوره، با هدف «تعمیق توانایی‌های استنباطی و تحلیلی طلاب»، «توسعه مهارت‌های پژوهشی و نگارشی»، و «تربیت پژوهشگرانی توانمند در تولید آثار علمی و پاسخ به مسائل نوپدید» طراحی شده است. این

دوره با ایجاد مسیری شفاف و ساختاریافته، زمینه‌ساز گسترش تحقیقات مسئله‌محور و کاربردی در عرصه دانش‌های حوزوی می‌گردد و پاسخی به نیاز روزافزون به متخصصان کارآمد در حوزه استنباط و اجتهاد است.

این طرح به پیشنهاد معاونت آموزش حوزه‌های علمیه در شورای محترم عالی حوزه‌های علمیه (به شماره ۲۰۴۶ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۱) تصویب شد و سپس این معاونت اقدام به تدوین دستورالعمل آن نموده که در تاریخ ۱۴۰۵/۰۴/۲۳ طی نامه شماره ۱۳/۸۹۷۲، به تأیید مدیر محترم حوزه‌های علمیه رسیده است. هم‌اکنون در این کتابچه، مصوبه شورای محترم عالی و دستورالعمل ابلاغی معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، آمده است.

دستورالعمل حاضر که با عنوان «دستورالعمل شرکت طلاب در

دوره دوم دروس خارج» تدوین یافته، مبتنی بر مصوبه شماره ۲۰۴۶ مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۱ شورای محترم عالی حوزه‌های علمیه می‌باشد. این دستورالعمل شامل چهار بخش اصلی است: شرایط ثبت‌نام و پذیرش، مدت و ساختار دوره و شرایط تدریس، ضوابط شرکت در مصاحبه علمی، و فعالیت‌های پژوهشی و مقاله‌نویسی و همچنین در این دستورالعمل

امتیازات و حمایت‌های ویژه برای طلاب شرکت‌کننده، ذکر شده است که از جمله می‌توان به ثبت سابقه تحصیلی، ارائه گواهی حضور، استمرار شهریه و مزایای مرکز خدمات، و اعطای امتیاز در طرح رشد علمی-تحصیلی اشاره کرد.

اجرای موفق این برنامه، گامی بلند در جهت نظام‌مندسازی و ارتقای کیفی دروس خارج و تربیت نسل جدیدی از محققان و مدرسان حوزه‌های علمیه خواهد بود. امید است با بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی اساتید برجسته و تلاش مستمر طلاب، این دوره بتواند نقش مؤثری در پاسخ‌گویی به نیازهای فکری و معرفتی جامعه اسلامی و پویایی هرچه بیشتر فقه و اصول و سایر علوم حوزوی ایفا نماید.

از خداوند متعال توفیق روزافزون همگان را در این مسیر خواستاریم.

معاونت آموزش حوزه‌های علمیه

خردادماه ۱۴۰۵

طرح

دوره دوم

درس خارج و درس عالی

شناسنامه

شماره مصوبه:

۲۰۴۶

عنوان مصوبه:

ثبت دروس خارج فقه و اصول

طلاب و اخذ مصاحبه از آن

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های

علمیه

تاریخ تصویب:

۱۴۰۴/۰۶/۲۱

شماره جلسه:

۴۲ و ۴۳ (دوره نهم)

ثبت دروس خارج فقه و اصول طلاب و اخذ مصاحبه از آن

متن مصوبه

در جلسه ۴۲ و ۴۳ شورای عالی حوزه های علمیه مورخ ۱۶ و ۱۴۰۴/۰۶/۲۱ (دوره نهم) با ثبت دروس خارج فقه و اصول طلاب و اخذ مصاحبه از آن به شرح ذیل موافقت گردید.

حضور طلاب مستعد و علاقه مند به تکمیل تحصیلات در مقطع خارج فقه و اصول علاوه بر ۴ سال اول به مدت ۶ سال دیگر به صورت سالانه قابل ثبت بوده و در پایان هر سال تحصیلی مصاحبه علمی با شرایط ذیل اخذ می گردد:

الف) در پایان هر سال تحصیلی یک مصاحبه علمی از درس خارج فقه و یک مصاحبه علمی از درس خارج اصول براساس آیین نامه امتحانات شفاهی موضوع مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی حوزه های علمیه انجام می گیرد.

ب) از سال پنجم به بعد، طلاب علاوه بر ارائه تقریرات و شرکت

در مصاحبه علمی می‌توانند به ازای هر سال تحصیلی یک مقاله علمی ترویجی یا پژوهشی در موضوع دروس تحصیلی خود ارائه نموده و از امتیاز آن به صورت جداگانه بهره‌مند گردند؛ ارزیابی این مقالات به منظور تعیین سطح علمی و تعیین امتیاز براساس دستورالعملی که - با پیشنهاد مشترک معاونت آموزش و پژوهش، تهیه و به تأیید مدیر حوزه‌های علمیه می‌رسد - خواهد بود.

11

دوره دوم
دروس خارج

ج) برای طلاب موضوع این مصوبه در هر سال تحصیلی یک درس خارج فقه و یک درس خارج اصول قابل ثبت بوده و به ازای هر سال تحصیلی فقط یک مصاحبه فقه و یک مصاحبه اصول فقه اخذ می‌گردد.

د) دستورالعمل مربوط به اجرای این مصوبه در غیر از مواردی که قبلاً به تصویب شورای محترم عالی رسیده است، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تهیه و پس از تأیید مدیر محترم حوزه‌های علمیه ابلاغ خواهد شد.

محمد مهدی شب‌زنده‌دار

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

شماره مصوبه: ۲۰۴۶

شماره جلسه: ۴۳/۴۴ (دوره نهم)

تاریخ جلسه: ۱۶ و ۱۷/۷/۱۴۰۴

تاریخ ثبت: ۱۴۰۴/۷/۲۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی خردمندی ملی

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ثبت دروس خارج فقه و اصول طلاب و اخذ مصاحبه از آن

متن مصوبه:

در جلسه ۴۲ و ۴۳ شورای عالی حوزه‌های علمیه مورخ ۱۶ و ۱۴۰۴/۰۶/۲۱ (دوره نهم) با «ثبت دروس خارج فقه و اصول طلاب و اخذ مصاحبه از آن»، به شرح ذیل موافقت گردید:

حضور طلاب مستعد و علاقه‌مند به تکمیل تحصیلات در مقطع خارج فقه و اصول، علاوه بر ۴ سال اول به مدت ۶ سال دیگر به صورت سالانه قابل ثبت بوده و در پایان هر سال تحصیلی مصاحبه علمی با شرایط ذیل اخذ می‌گردد:

(الف) در پایان هر سال تحصیلی یک مصاحبه علمی از درس خارج فقه و یک مصاحبه علمی از درس خارج اصول براساس آیین‌نامه امتحانات شفاهی موضوع مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی حوزه‌های علمیه انجام می‌گیرد.

(ب) از سال پنجم به بعد طلاب علاوه بر ارائه تقریرات و شرکت در مصاحبه علمی می‌توانند به ازای هر سال تحصیلی یک مقاله علمی (ترویجی یا پژوهشی) در موضوع دروس تحصیلی خود ارائه نموده و از امتیاز آن به‌صورت جداگانه بهره‌مند گردند؛ ارزیابی این مقالات به منظور تعیین سطح علمی و تعیین امتیاز براساس دستورالعملی که - با پیشنهاد مشترک معاونت آموزش و پژوهش تهیه و به تأیید مدیر حوزه‌های علمیه می‌رسد- خواهد بود.

(ج) برای طلاب موضوع این مصوبه در هر سال تحصیلی یک درس خارج فقه و یک درس خارج اصول قابل ثبت بوده و به ازای هر سال تحصیلی فقط یک مصاحبه فقه و یک مصاحبه اصول فقه، اخذ می‌گردد.

(د) دستورالعمل مربوط به اجرای این مصوبه در غیر از مواردی که قبلاً به تصویب شورای محترم عالی رسیده است، توسط معاونت آموزش حوزه‌های علمیه تهیه و پس از تأیید مدیر محترم حوزه‌های علمیه ابلاغ خواهد شد.

محمد مهدی شب‌زنده‌دار

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

محمد مصطفی سجادی

12

دوره دوم
دروس خارج

13

دوره دوم
درس خارج

دستور العمل

شرکت طلاب در دوره دوم

دروس خارج و دروس عالی

شناسنامه

شماره نامه: ۱۳/۸۹۷۲

تاریخ ابلاغ: ۱۴۰۵/۰۴/۲۳

آخرین مرجع تأیید کننده: مدیر حوزه‌های علمیه

تاریخ تأیید: ۱۴۰۵/۲۴/۲۳

شرکت طلاب در دوره دوم دروس خارج و دروس عالی

مقدمه

همانگونه که در پیشگفتار نیز آمده است، با توجه به اهمیت ارتقای سطح علمی و پژوهشی طلاب پس از پایان سطح چهار حوزه‌های علمیه و فراهم آوردن زمینه مناسب برای ادامه تحصیل و پژوهش در دروس خارج، «دوره دوم دروس خارج» به عنوان مرحله‌ای پس از چهار سال اول خارج، در قالب طرحی تدوین و به تصویب شورای محترم عالی^۱، رسیده است.

آنچه در ادامه آمده است، «دستورالعمل شرکت طلاب در دوره دوم دروس خارج»، بوده که پیرو مصوبه شورای محترم عالی، تدوین شده است.

18

دوره دوم
دروس خارج

شرایط ثبت نام و پذیرش

ماده ۱: شرایط ثبت نام و پذیرش به شرح زیر می باشد:

(۱) قبولی در چهار مصاحبه علمی درس خارج فقه و چهار مصاحبه علمی درس خارج اصول فقه و یا اتمام دروس رشته های تخصصی در مقطع سطح چهار و قبولی در دو مصاحبه علمی درس خارج فقه و دو مصاحبه علمی درس خارج اصول فقه؛

(۲) حداکثر سن مجاز در دو سال اول اجرای این طرح، برای ورودی سیکل ، ۳۵ سال در زمان ثبت نام و آذر سنوات بعدی اجرای این برنامه، حداکثر سن در هنگام ثبت نام، ۳۳ سال می باشد. مقدار سن مذکور برای طلاب با مدرک تحصیلی دیپلم و بالاتر، به همان میزان بر این سن افزوده می شود.

19

دوره دوم
دروس خارج

۱. رشته های تخصصی در حوزه های دانشی غیر از حوزه دانشی «فقه و اصول»، مقصود می باشد.

۲. منظور، طلاب دارای مدرک تحصیلی سیکل در هنگام ورود به حوزه های علمیه، می باشد.

۳) در دو سال اول اجرای برنامه، حداکثر فاصله زمانی مجاز بین آخرین مصاحبه درس خارج طلبه و زمان تقاضا برای شرکت در دوره دوم دروس خارج، سه سال می‌باشد.

تبصره: اولویت ثبت‌نام در این دوره (ضمن داشتن شرایط فوق‌الذکر)، با طلابی است که تجربه تدریس در دروس سطح عالی یا سابقه پژوهش در سامانه پژوهشگران معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در قالب «علمی – پژوهشی» داشته باشند.

مدت، ساختار دوره و شرایط تدریس

ماده ۲: مدت دوره شش سال تحصیلی است.

ماده ۳: طلاب برای بهرمندی از مزایای علمی و خدمات حمایتی

موظف‌اند در هر سال حداقل در دو درس «یک خارج فقه و یک

خارج اصول» و یا «یک خارج اصول و یک درس عالی (خارج

غیرفقه و اصول)» شرکت کرده و در پایان سال در مصاحبه علمی

آن شرکت نمایند.

21

تبصره: استمرار استفاده از مزایا و حمایت در سال آتی متوقف

بر شرکت در مصاحبه علمی هر دو درس تا قبل از شروع

تحصیلی سال بعد می باشد.

دوره دوم

درس خارج

ماده ۴: طلاب موظف به شرکت در کلاس اساتیدی هستند که دارای

مجوز تدریس درس خارج، در همان موضوع درسی باشند.

ماده ۵: دروس اساتید در این دوره، همانند دوره اول دروس خارج،

باید در سامانه نجاح، ثبت شده باشد.

ماده ۶: موضوعات تدریس در دوره دوم، بر اساس موضوعات مندرج

در سامانه نجاح می باشد. تداوم مباحث دوره اول نیز بلامانع است.

تبصره: با رسمیت یافتن دروس عالی (دروس خارج غیر فقه و اصول) از سوی شورای عالی در دانش‌های «تفسیر و علوم قرآن»، «علوم حدیث»، «فلسفه»، «کلام»، «تاریخ» و «ادبیات عربی»، شرکت طلاب در دوره دوم در «یک خارج اصول و یک درس عالی (خارج غیر فقه و اصول)» بلامانع است.

شرکت در مصاحبه علمی

ماده ۷: ثبت نام جهت شرکت در دروس خارج دوره دوم، همانند ثبت نام در دوره اول دروس خارج و از طریق سامانه نجاج بوده و ثبت نام نیز از طلاب دارای شرایط (ماده ۱ همین دستورالعمل) به عمل می آید.

ماده ۸: ضوابط تحصیل در این دوره، مطابق دوره اول دروس خارج و بر اساس ابلاغیه معاونت آموزش حوزه های علمیه می باشد.

ماده ۹: در پایان هر سال تحصیلی، از طلاب شرکت کننده در این دوره، مصاحبه علمی مطابق مصوبه ۱۰۵۴ شورای عالی، اخذ و در سوابق آموزشی طلاب ثبت می گردد.

تبصره: شرایط حضور در مصاحبه علمی دروس خارج دوره دوم، همانند دوره اول می باشد.

فعالیت پژوهشی و مقاله علمی

ماده ۱۰: طلاب در هر سال تحصیلی، می‌توانند نسبت به تدوین مقاله علمی (ترویجی یا پژوهشی)، مطابق دستورالعمل‌های ابلاغی معاونت پژوهش در این موضوع، اقدام و هنگام حضور در مصاحبه علمی ارائه دهند. به مقالات دارای شرایط، تا ۵ نمره (مقاله ترویجی تا ۲ نمره و مقاله پژوهشی تا ۵ نمره) به نمره مصاحبه علمی آن‌ها اضافه می‌گردد.

تبصره: با نگارش مقاله و تایید معاونت پژوهش، طلبه در طرح «رشد و پیشرفت علمی - تحصیلی» ثبت سوابق شده و از مزایای آن بهره‌مند می‌گردند.

امتیازات و حمایت ها

ماده ۱۱: به طلابی که در دو مصاحبه علمی سالانه، موفق به کسب

امتیاز قبولی شده باشند، امتیازات ذیل اعطا می گردد:

- (۱) ثبت سابقه تحصیلی در مقطع خارج؛
تبصره: دوره دوم دروس خارج، فاقد مدرک تحصیلی می باشد.
- (۲) ارائه گواهی حضور در دروس خارج در هر سال تحصیلی؛
- (۳) استمرار شهریه و مزایای مرکز خدمات مانند دوره اول دروس خارج؛
- (۴) محاسبه سابقه تدریس برای اساتید مدرس این دوره؛
- (۵) اعطای امتیاز در طرح «ارشد و پیشرفت علمی – تحصیلی» (مشروط به نگارش مقاله)؛

25

دوره دوم
دروس خارج

نکته: اعطای امتیازات مذکور در ماده ۱۱، در سال اول دوره دوم درس خارج، منوط به ثبت نام در دروس خارج دوره دوم «یک خارج فقه و یک خارج اصول» و یا «یک خارج اصول و یک درس عالی (خارج غیرفقه و اصول)» و استمرار حضور منظم در کلاس ها بوده و از سال دوم، افزون بر حضور مستمر، منوط به کسب نمره قبولی در هر دو مصاحبه علمی سال تحصیلی قبل است.

